

מסורת הש"ס

(א) [מוספתא רביה], (ב) ע"ז דף קמ"א, (ג) סוכה דף מז: ר"ה דף כט: מגילה דף ד: [בפלה דף פ: א], (ד) [לקטן דף זג: א], (ה) לקטן פ: פסא, (ו) זג: זג: זכוח כג: (ז) כג"א: שאיל"ג, (ח) [לקטן כג: א] (ח) מנחם שייך לנ"ע.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אם דמו וכו' שנאמר שחטתה את השבת: (ב) שם ד"ה הלאה וכו' וקאמר ליה ר"ע או חילוף:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה שבת. ורחוק ויבטא. עיין פרק י' מ"ו דפרה וצונחם דף ק"ה מודה' מחוסר:

מוסף תוספות

א. ולא בעית להלך אלא משום דשמיא ימצא זבח פסול משחט נמי לא לשחוט וכי חיובא הכי נמי משום דאי אפשר הפרך חלביה ויכתיב הלקח קטר ליה שפיר. מוס' שאנ"ג. ב. אצ"פ שיש להלך דהאי חזי ודאי לא חזי, אלא ודאי ר' עקיבא לא חישי להאי טעמא כלל. ג. הלקח אתא קרא למימר דמחייב. שם.

רבינו חננאל

תניא אמר ר' אליעזר ומה אם דחו מבשרי מצוה לא אחר שחטתה כגון מחילוי קרבי וחקטרת אימוריו את השבת שכבר נעשת המצוה, לא ידחו מבשרי מצוה שלפני שחטתה כגון חזיקת יביתו ורביצו בה שעדיין לא נעשת המצוה. אמר ר' (יהושע) [עקיבא] ימצא זבח פסול ונמצא אותם מבשריך שעשה מקודם כי בחלול שבת היו שנחברו כי לא היתה מצוה דאיהו. ופרוך רבי אליעזר אי הכי שחטתה נמי ניבא הכי ולא נשחוט שמא ימצא הובח טרפה הפסח, תאמר השחטתה באיסור ולא נמצא ר' (יהושע) [ר"ע] תשובה. יש מי שאומר זאת התשובה השיב רבי (יהושע) [ר"ע] ברישא ונתפרכה, ואח"כ השיב התשובה הראשונה, מה ידחיו מבשרי מצוה דלאחר שחטתה את השבת וכו' שאין בה פירוק. יירושלמי שלש עשרה שנה היה למד תורה ר' עקיבא לפני ר' אליעזר ולא היה משיב לו כלום א"ו הו חתלת תשובותיו שהשיב לו, אמר לו ר' יהושע הלא זה העם אשר מאמץ בו צא נא הלחם בו עתה.

מתני' השיב ר"ע הווא תריכא שהיה משום מצוה והיא משום שבות כו', אמר ר' אליעזר ועליה אני דן כו', אמר לו הבה לי מועד לאלו כמורכד לשחטתה. תניא אמר לו ר' אליעזר עקיבא בשחטתה השבתני בשחטתה תהא מיתתו אמר לו אל תכפירני

ורבי אליעזר. אמר לך הלא לאו קל וחומר הוא דשבות מלוה עדיפא משבות דרשות הלכך יוס טוב דשמחתו רשות גזרו על שבות שלה אבל שבת דדחיית מלאכה שבו משום מלוה היא לא גזרו חכמים זה על השבות לדחות את המלוה: **שלאחר שחטתה.**

ממחיו קרביו ואע"ג דליחתעביד ליה לורך גבוה: לא ידחו כו'. בתמיה למיעבד דורכי גבוה: דמה לי. כלומר דין הוא כן ומה לי לתמוה שהרי דחמה שחטתה כבר את שבת במלוה? הלכך הוואיל וניתנה לדחות כבר לא גזרו זה שוב על שבות הנריך: **ברישא.** אמר ליה הלא טעמא שמא ימצא זבח פסול: ופרכיה. ואמר ליה א"כ משחט נמי לא נשחוט: **שחטתה השפסני.** דבר שחוק וגיוחון שאמרת או חילוף ומה אם הוזה שהיא שבות אינה דוחה שחטתה לא כל שכן שלא תדחה וצאת לעקור את מה שכתוב צו במועדו ויודע היית שאין זה ק"ו: אל ספדינני. אל תכפור צמה שלימדני הוזה אצ"פ שהיא שבות אינה דוחה ולכן דנתי קל וחומר זה לפניך אצ"פ שאינו? כדאי אלא כדי שששים אל לנך אחרי שזה זה לדון שחטתה מהוזה מכלל דהוזהא פשיטא ליה ללא דמיא מתוך כך תזכור מה שלימדני ללא דמיא ותחזור כך ממה שאתה אומר ועליה אני דן: **נשעם** דין. כשעה זו שאנו דנין עליה: **ומאחר דאגמריה.** ר' אליעזר גופיה ללא דמיא מאי טעמא פריך ואמר עליה אני דן: הוזה דפרומה. הנה לזוות עליו לטעה כדי לאכול תרומה אגמריה ללא דמיא שבת שבת: **הואט טמא** מה כו'. אלמא דצוהות פסח דשחינו דקאמר אינה דוחה שבת אלמא דלאגמריה ר' אליעזר דאינה דוחה מדפשטא ליה כולי האי: **אלא ודאי הוזהא פסח אגמריה.** ומאי גזירת שבות איכא דצוהה גזירה שמא יעבידנה צידו וכשהיה דן עליה עם ר' עקיבא שבת דבר זה מלמודו והכי נמי אגמרינן ע"ז צפרכ כל הללמים (דף מו:). ר' אליעזר גמריה איעקר דף ואתא ר' עקיבא לאלכוריה גמריה: **דוחין את השבת.** אפי' מלאכה גמורה במס' שבת (דף קג:). **היכא דגבירא חזי.** כגון להביא אצמל למילה דרך רשות הרבים שכבר התינוק ראו למוזא היכא דגבירא לא חזי ראו הלא טמא לא רמיא חיובא עליה ואין אלו מבשרי מלוה:

אמר רבה לדברי רבי אליעזר. לממר כל היכא דגבירא לא חזי ליכא חיובא עליה: **קטן צריא.** דכלאו רמיא ראו למוז: **מחמין לו חמין.** בשבת קודם מילה: **לפדננות.** להיות צריא וחזק: **קטן חולס.** שכל זמן שלא ירחשוהו בחמין לא יראה למוז ואם ירחשוהו יראה למילה: **הכל אלל מילה חולין סך.** כל זמן שלא נרחלו בחמין ואפילו לרבי אליעזר נריך להיות לו מחמין חמין מערב שבת: **אופידיה אצ"י** ערל גדול שלא מל

ערב הפסח: **עושו כרת.** שציל שהיה ראו לתקן מו' שעות מוזמן דשחטתה הפסח ולמעלה ולא יתקן ולא רמי לטמא ושהיה אצ"ג ללא חזיא רמיא עליה הא הפורש מן הערלה כפורש מן הקצר ונריך הוזה שלישי ושציעי ואפילו מל אינו ראוה הא דקיימא לן (לקטן דף זג). הפורש מן הערלה כפורש מן הקצר והוא ר' אליעזר נריך אוקמינן להאיא בערל נכרי שנתגייר צפרק האשה": הכי גרסינן **אמר רבה קסבר ר' אליעזר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ:** ובכל

בשעת הדין. כלומר אל תחשדני בכופר על מה שלמדתי, אתה למדתי הוזה שבות ואינה דוחה את השבת. אמר עולא ר' אליעזר אחריה דתירמלו, כלומר אם היה כהן טמא מת שחל שביעי שלו להיות בשבת אין מוין עליו בשבת לאכול בתרומה לערב, ומותבי' ו' עקיבא מהווא דתרומה לחווא דפסח. ופרוך ר' אליעזר אימר דאמרין הוזה דפסח דחיא שבת דהא פסח עצמו דוחה שבת, תאמר בהוזה דתירמלו שאין תרומה עצמה דוחה שבת. והביא רבה ברייתא מפורשת דר' עקיבא מיתתו אמר לו אל תכפירני

אלו דברים פרק ששי פסחים

סמ.

אם דחו מבשרי מצוה שלאחר שחטתה (א) השבת כו'. פי' צוקוטנס ממחיו קרביו ומימה לר"י מה ראייה מייתי דילמא שאני התם משום דלא אפשר למיעבד מאתמול וגרסא לר"י דמכשירי מלוה שלאחר שחטתה דקאמר היינו הקטר חלצים דאפשר להמתין עד הלילה ודחי שבת וכן יש צירושלמי דקא' אמר ר' אליעזר אימורי ליצור יוכיחו אצ"פ שאפשר להמתין למוזא שבת מה לי מבשרין שלאחר שחטתה כו' והא דפריך משחט נמי לא לשחוט אצ"ג דשחטתה לא אפשר מ"מ פריך משום שכבר הוכיח שאין חילוק בין אפשר ללא אפשר מדשריין הקטר חלצים":

הוזהא דתרומה אגמריה. ואית לן למימר דר' אליעזר הי' סבור דצוהה דפסח קאמר ר"ע ולכן היה משיב ועליה אני דן שמהא מומתת דהשטא סבירא לן דהוזהא דפסח דמיא שבת וקאמר ליה ר"ע (ט) זה חילוף שהיה צבור שר' אליעזר היה טועה צמה שלמדו דאינה דוחה:

דתרומה גופה לא דחיא שבת. וא"ת ינלך דתדמי שבת מכל הנהו וי"ל משום דיכול לקיים מצוה אכילת תרומה אחר השבת: **שמיא יעבידנה ארבע אמות.** וא"ת ואמאי מיישני להכי הלא נושא מי מטאת טמא* ויחזור ויטעמא את המים ויש לומר דמעביר בכלי אצנים וצבלי גללים ללא מקביל שוומתא:

קבאן בריא מחמין כו' דהא חזי. דווקא לר' אליעזר יש חילוק בין חזי ללא חזי אבל ר' עקיבא אינו מחלק כלל דהא קאמר בממני' הוזהא מוכיח^א **לא שנת חלש וא לא שנת בריא אין מחמין לו חמין כו'.** וכי אמר רבי אליעזר דמכשירי מילה דחו שבת ה"מ היכא שהחמנו חמין מערב שבת דחזי:

המדקמהדר אטמא שרץ קסבר אין שוחטין כו'. מכל מקום מייב הוא כרת לפי שהיה יכול לעצול ולא היו שוחטין וזורקין עליו כדאמר לקמן שוחטין וזורקין על טבול יוס דשימשא למעלה ערבא: **שוחטין וזורקין כו'.** וא"ת אי שוחטין וזורקין על טמא שרץ אמאי כתב רחמנא טמא אינו עושה פסח פשיטא דהא כתיב איש לפי אכלו לעכב דצעינן גבירא דחזי לאכילה כדמוכח צביד לולין (לקטן עח:). וגרסא לרש"י דליצטריך לאשמעינן דחייב צפסח שני ללא נימא דמיעטבר משום דשני משלומין דראשון הוא דחזי דראשון חזי צשני ללא חזי דראשון לא חזי צשני כדאמר לקמן גצי חגיגה צביד לולין (לקטן פ). אי נמי אצטריך למימרל דליצור עצדי צטומאה כדדרשינן איש כי יהיה טמא איש דמחה וצ"ל ליצור נדחין: אכילת

הכא דגברא גופיה לא חזי ורמי חיובא עליה אבל הכא דגברא גופיה לא חזי לא רמי חיובא עליה אמר רבה לדברי ר' אליעזר קטן בריא מחמין לו חמין להברותו ולמולו בשבת דהא חזי ליה קטן חולה אין מחמין לו חמין להברותו ולמולו דהא לא חזי רמי חיובא עליה אצל מילה אחד קטן בריא ואחד קטן חולה אין מחמין לו חמין להברותו ולמולו בשבת דהא לא חזי איתיביה אביי זב"ע^א ערל שלא מל ענוש כרת דברי רבי אליעזר והא הכא דגברא גופיה לא חזי וקתני ענוש כרת אלמא רמי חיובא עליה אמר רבה קסבר רבי אליעזר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ

ובכל בריא ולא שנת חולה אין מחמין לו חמין דהכל אצל מילה חולין הן ולא חזו. ומותבי' אביי עליה ערל שלא מל ועשה פסח ענוש כרת דברי ר' אליעזר והא ערל לא חזי דמכיר וכל ערל לא יאכל בו ואצ"ג דלא חזי גבירא קתני ענוש כרת אלמא איכא חיובא עליה אצל חזי כל היכא דיכול לתקניה נפשיה ולמערב פסחא. ופרוך רבא קסבר ר' אליעזר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ, וטמא מת שחל שביעי שלו להיות בערב פסח כטמא שרץ הוא ואין שוחטין עליו,

עין משפט גד מצוה

יח א מ"י פכ"ג מהל' שבת הלכה ח [ופ"ו] מהל' קרבן פסח הל"ו: יב ב מ"י פ"ה מהל' ק"פ הלכה ד:

מוסף רש"י

אל תכפירני בשעת הדין. כשאמר לו ר"ע הנה לי מועד לאלו כמורכד לשחטתה, כעס ר"א ואמר לו עקיבא שחטתה השבתני משחטתה מהא מתמק, ואמר לו ר"ע אל תכפירני בשעת דין זה שאלו חולקין ודינו זה כנגד זה ואל תמחד דברייך ראשונים וזכור מה שלמדתי הוזה שבת כו' (נ"ו חו: ועי' שו"ת). ויעבידנה ארבע אמות ברשות הרבים. הוה הדין דמלי למימר ויוזא מרשי' ליהי', אלל שצרכו מקומות וענינים אחרנין יז לחוש להעברת ארבע אמות ואין לחוש להוזהא, כגון אם הם מונח במתלה או בקרקע או בגינה, דאין כאן איסור הבצירה על מנת לעטלו ולא להטילו ומנלך להטילו פטור משום הוזהא אם לא עמד לפוט עניניים, כדאמרין במס' שבת (ה: סוכה זח:). אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ. אין שוחטין וזורקין את הפסח על ידו טמא שרץ, ומהנה לפסח שרץ ואף על גב דיכול לעצול ולכטול לערב, דליכא מ"ד דלי' הכי, וליק' לה מאלי' איש כי יהיה טמא לנפש, ואפילו מל צשני על ערב הפסח במשעמ דהוה ליה טמא שבת, שמיא מחוסר דמחיה וכל יכלו לעשות הפסח כיום ההוא, דמשעמ (הביתים כו' פסו).

רבינו חננאל (המשך)

מהוזה דפסח מותבי' דוחה דברי עולא. ואוקימנא לעולם דרבי אליעזר לימד לר' עקיבא כי הוזהא כדי לטהור לעשות הפסח אינה דוחה שבת וכאשר קבל רבי אליעזר השמועה כך מסרה לר' עקיבא. ועכשוו שדחה ר' אליעזר ואתא רבי עקיבא בעקיפין כדי שיבור ר' אליעזר מתוך דבריו ר' עקיבא נמא שלו לפי שאין דרך תלמיד חכם לומר לרבו בפרהסיא בכתתה מה שלמדתי, ולר' אליעזר הוזהא מלמול הכא דגברא הוא אמאי לא דחיא שבת. אמר רבה גזירה שמא יעבידנה ד' אמות ברשות הרבים. ונתפרכיה דהא מעבידני ליה לר' אליעזר דאמר מבשרי מצוה כגון הרבכתו והבאתו חוץ לתחום דחו שבת. ופרקינן היכא שרי ר' אליעזר מבשרי מצוה היכא דגברא חזי, האי טמא הוא ולית עליה חיובא האיתנא, לפיכך לא אדחתא אפי' מלמול. אמר רבה קטן בריא מחמין לו חמין להברותו ולמולו בשבת דהא חזי, אבל קטן חולה אין מחמין לו חמין למולו בשבת דהא לא חזי. ודחי רבא אי בריא הוא חמין למה ליה אלא לא שנת

^[א] [נתנ צירושלמי לפניו כאן הג' הו חזי חתלת תשובתו להלשאה לפני ר' אליעזר אמר לו ר' יהושע הלא זה העם וכו']